

De toekomst van
het creatieve MBO

*Rozenbrood,
picturing
the future*

Crossover

**Mapping
the future**

oktober 2018



Bijlage

In het rapport 'Crossover' schetsen de trendwatchers van Rozenbrood, Djenny Brugmans en Nanon Soeters, mogelijke nieuwe positioneringen voor het creatieve MBO gebaseerd op trendwaarden.

Crossover. Mapping the future.

De toekomst van het creatieve MBO

Rozenbrood, picturing the future, oktober 2018

In het kort

In het rapport 'Crossover' schetsen de trendwatchers van Rozenbrood, Djenny Brugmans en Nanon Soeters, mogelijke nieuwe positioneringen voor het creatieve MBO gebaseerd op trendwaarden. Samen met een roadmap van alle trends vormen de positioneringen in de vorm van discussiescenario's de tools waarmee creatieve mbo's zelf hun toekomstige koers nader kunnen bepalen.

Structuur

Het trendrapport is opgedeeld in twee delen. In het eerste meer feitelijke deel komen de kenmerken van het creatieve MBO, een beschrijving van het ontstaan en de groei van de creatieve industrie en een typering van de generaties studenten en alumni aan bod. Dit zijn de praktische bouwblokken. Het trendgedeelte behandelt de relevante megatrends en zoomt dan in op trends in de twee gebieden waar het werkveld van het creatieve MBO ligt: onderwijs en creativiteit.

Samenvatting

Generaties

Crossover geeft een overzicht van de generaties van de babyboomers tot en met generatie Alpha, die nu net geboren is of nog in de maak. De waarden, kijk op het leven en belangrijke maatschappelijke invloeden per generatie op een rijtje gezet, leveren behalve waardeverschillen natuurlijk een toenemend belang van digitalisering op. Hand in hand hiermee komen ook verwachtingen over het functioneren van een school die afgeleid zijn uit online diensten: altijd beschikbaar, altijd bereikbaar, op het individu toegesneden en met één druk op de knop te regelen. Hoe hieraan tegemoet te komen is een grote uitdaging voor zowel het onderwijssysteem, als voor het generatiemanagement in een school en het voorbereiden op werken met andere generaties met een andere graad van digitalisering.

Creatieve industrie

De creatieve industrie is één van de door de regering aangewezen topsectoren: een terrein waarop Nederland het goed doet en zich ook in de toekomst kan onderscheiden in een veranderende wereldeconomie. Belangrijk kenmerk van de groeiende creatieve industrie, is de verbinding van ontwerpen met bijdragen aan het behalen van maatschappelijke doelstellingen. Opvallend is dat de creatieve industrie zich tot nu toe voor wat betreft onderwijs vooral heeft gefocust op universiteit en hbo, maar dat er nu ruimte lijkt te komen voor het MBO om zich aan te sluiten. Daarnaast lag de nadruk tot nu toe vooral op design. Door de toenemende maatschappelijke aandacht voor juist het handmatige en ambachtelijke, lijkt er ook meer ruimte te komen om deze vormen van ontwerp en vakmanschap onder de noemer 'creatieve industrie' te scharen. Het recent door de Raad voor Cultuur aan de regering uitgebrachte advies 'Ontwerp voor de toekomst' gaat in die richting mee.

Algemene trends

Duurzaamheid, vergrijzing, individualisering en de kenniseconomie als gevolg van het verplaatsen van de maakeconomie naar Azië zijn megatrends die op elk maatschappelijk terrein hun invloed doen gelden. De robotisering, digitalisering en het voortdurend online zijn, lijken de veranderingen in een stroomversnelling te brengen. Voeg daarbij een consument die voornamelijk uit is op beleving, snelle

behoeftebevrediging en die gezien wil worden in zijn individualiteit en de verwarring is compleet voor veel bedrijven en instellingen: wat moet je zijn, voor wie en op welke manier? Onze tijd is er daarom een van systeempijn: in de overgang van kenniseconomie naar innovatie-economie zijn trends en tegentrends even waardevol. Vernieuwing vindt plaats van onderaf, door geëngageerde stakeholders die al dan niet in peer-netwerken duidelijke keuzes maken en gewoon dingen gaan proberen.

Trends in onderwijs

Het onderwijs is in transformatie. Vanaf de bovenkant wordt er door de overheid bijgestuurd, vanuit scholen en particuliere initiatieven worden er nieuwe onderwijsvormen uitgevonden, wordt kennis gedeeld en innovatie in de praktijk gebracht. Maar er is nog weinig samenhang of overzicht. Wel duidelijk is dat we naar een leven lang leren toe moeten. Of beter: een leven lang ontwikkelen, want het lijkt ook de taak van het onderwijs te worden om mensen af te leveren die weten wie ze zijn en wat hun kracht is. Het overbrengen van kennis en vaardigheden zal niet langer centraal staan, maar leertrajecten toegesneden op individuen en gemonitord door artificiële intelligentiesystemen. De rol van de docent verandert van expert in die van coach en aanjager.

Technologie heeft voor het onderwijs, zoals voor zoveel gebieden, zowel een ontwrichtende als een probleemoplossende kant die juist ruimte biedt voor zinvolle vernieuwing. De uitdaging gaat zijn om technologie in te zetten voor het helpen uitvoeren van een stevige maar flexibele onderwijsvisie waarbij persoonlijke aandacht hoog in het vaandel staat. De afweging wanneer technologie een leidende en wanneer het en dienende rol krijgt, is van wezenlijk belang.

Trends in creativiteit

Creativiteit lijkt het nieuwe toverwoord: van persoonlijke creativiteit tot 'creative thinking' toegepast op management. Niet zo verwonderlijk want creativiteit is wat elk van ons uniek maakt, wat ons onderscheidt van robots en het is een innovatie genererende kracht. In de professionele creatieve wereld van de makers is veel verandering. Zo zijn er nieuwe methodes om dingen te maken, waarin technologie vanzelfsprekend een grote rol speelt. Er worden nieuwe materialen ontwikkeld, er zijn nieuwe vormen van handelen in creatieve producten en nieuwe plekken en samenwerkverbanden om creatieve producten te maken. Algemeen kenmerk van deze ontwikkelingen is dat ze hybride zijn: de grenzen vervagen tussen professional en leek, tussen ambachtsman en designer, tussen atelier en gemeenschappelijke creatieve ruimte, tussen technologie en vakmanschap. Er zijn veel kansen dus voor creativiteit in het algemeen, en het overleven van ambacht en vakmanschap in het bijzonder. Sommige van die kansen liggen in hogere specialisatie; meer kansen liggen juist in het opheffen van grenzen tussen disciplines, opleidingen en werkwijzen.

Schuiven en scenario's

De verschillende wegen van trends en focuskeuzes, leveren 8 mogelijke scenario's op voor de toekomst. Dit zijn discussiescenario's waarin bepaalde grootheden geëxtrapoleerd zijn, bijvoorbeeld het koppelen van onderwijs aan duurzaamheid, aan het bijdragen aan het behalen van maatschappelijke doelstellingen of aan het thema van een leven lang leren. Bedoeld om mee te werken laten ze de creatieve mbo's breder kijken dan hun eigen scope. Met de in het laatste hoofdstuk gegeven schuiven tussen trends en tegentrends kan elk mbo zelf finetunen hoe de scenario's op de eigen organisatie toe te passen en van daaruit te werken aan de toekomst.

